

DRAFUL DE PE SCÂNDURĂ

Theodor-Cristian POPESCU

Actor

Actor? Unde? Liber-profesionist!? Atunci marcați „fără ocupație“.

Astfel a fost „îndrumat“ un prieten de către o funcționară a statului, la completarea unei cereri oarecare.

Această confuzie în ceea ce privește statutul unei profesii care peste tot în lume e asociată cu libertatea cea mai deplină se datorează ezitărilor noastre de aproape douăzeci de ani în a ne imagina actorii de teatru și altfel decât „legați de glie“. Dacă regizorii și scenograful au reușit să-și câștige libertatea de mișcare, există o marjă tot mai îngustă de funcționare pentru actorii „colaboratori“, prioritatea la distribuirea într-un spectacol de teatru având-o întotdeauna cea „angajați“. De aceea și sindicatele actorilor sunt preocupate exclusiv de negocierea unor avantaje pentru cei angajați și deloc de reglementarea condițiilor de colaborare în teatru și în domeniile audio-vizuale pentru actorii liber-profesioniști.

Teatrul românesc, ca instituție de stat, este terenul unui experiment care încearcă să îmbine forme socialiste de organizare a muncii, bazate pe colective, cu unele capitaliste, caracteristice unei piețe libere, bazate pe exploatarea potențialului individual.

Pentru că funcționează în sistem de repertoriu, păstrând spectacolele realizate timp de mai mulți ani și programând reprezentațiile în alternanță, un teatru de stat are nevoie de o trupă de actori și tehnicieni pe care să se poată baza. Iar sistemul cel mai ieftin din punctul de vedere al statului-finanțator este cel în care nici actorii, nici tehnicienii, nu-și pot negocia participarea, ci se prezintă în bloc „la serviciu“, oferindu-li-se în schimb un salariu lunar fix, pe categorii. De aceea, în bugetul unui teatru, fondul de salarii e sacrosanct, directorul neputând schimba destinația unei sume de bani din acest fond. El se comportă cu un regizor invitat ca un manager cu puteri reale, negociind un contract de drepturi de autor, dar cu un actor sau tehnician din subordine, ca un administrator care nu poate decât eventual premia sau sancționa un angajat pe care l-a moștenit și pe care îl transmite mai departe. Astfel, persistă o anumită confuzie în ceea ce privește strategia unui director: va reuși să invite (și să plătească) actori capabili să servească o anumită viziune sau își va limita viziunea la ceea ce pot cei pe care statul îi plătește oricum în instituția pe care o conduce? Cu alte cuvinte, se va comporta ca un manager cultural sau ca un administrator?

Din punctul meu de vedere, problema are un aspect *moral* și unul *economic*.

Mi se pare imoral ca teatrul românesc să continue să-și bazeze funcționarea pe exploatarea de tip sclavagist a actorilor și a tehnicienilor. Mai mult, folosindu-i pe cei prinși în sistem în defavoarea celor liberi pe piață, sistemul teatral de stat afectează negativ ambele categorii: el creează un fel de monopol, cu influențe asupra întregului mod de existență al actorilor, care au astfel o marjă extrem de îngustă și complet nereglementată de negociere a colaborării lor în teatru, în România neexistând un real sindicat al actorilor, de tip Equity, și sunt nevoiți să se lase exploatați în ambele situații.

Aspectul economic e evident, fiind strâns legat de cel moral: odată eliberați actorii și tehnicienii din acest sistem sclavagist, ei vor trebui plătiți diferențiat și real. În consecință, bugetele teatrelor vor trebui, mai mult ca sigur, mărite substanțial.

Vom fi vreodată pregătiți pentru acest lucru? Chiar dacă aceasta ar duce la limitarea drastică a activității sau eventual la închiderea unor teatre de către administrații locale nepregătite să suporte bugete culturale reale? Vom considera oare la un moment dat că merită riscul?